

David Nicholls

ARGO

**TŘI
NA
GES
TĚ**

Od
autora
best-
se-
leru

**JEDEN
DEN**

Nominováno na **BOOKER PRIZE**

Argo

TŘI
NA CESTĚ

David Nicholls

TŘI
NA CESTĚ

Argo

Přeložila Dominika Křesťanová

© ARGO, 2015

Us

Copyright © David Nicholls, 2014

Translation © Dominika Křesťanová, 2015

ISBN 978-80-257-1560-4 (váz.)

ISBN 978-80-257-1642-7 (e-kniha)

KNIHA PRVNÍ

NAŠE VELKÁ CESTA

první část
ANGLIE

Jejich oboustranný roztomilý zvyk jí tehdy začal vykreslovat vrásky kolem úst, vrásky, které se podobaly otazníkům, jako by všechno, co řekla, bylo už někdy vyřčeno.

Lorrie Mooreová: *Agnes z Iowy*

1. vloupání

Loni v létě, nedlouho před tím, než měl syn odejít z domova na vysokou, mě moje žena probudila uprostřed noci.

Nejdřív jsem myslel, že se mnou třese proto, že se do domu někdo vloupal. Co jsme se přestěhovali na venkov, začala se moje žena budit při sebemenším zaskřípání, zaprašštění nebo šustnutí. Pokouším se ji pokaždé uklidnit, vysvětlit jí to. To jsou radiátory, říkám, to jen pracují trámy, to dělají lišky. Jasně, lišky mi kradou laptop, opáčí ona, lišky nám berou klíčky od auta, načež oba ležíme a posloucháme. U postele máme sice knoflík alarmu, ale neumím si představit, že bych ho kdy zmáčkł. Co kdybych tím alarmem někoho vyrušil – například zloděje?

Nejsem nijak zvlášť odvážný, a nejsem na to ani fyzicky stavěný, ale tuhle noc jsem jen mrkl na hodiny – bylo něco po čtvrté –, povzdychl si, zazíval a sešel dolů. Překročil jsem našeho ničemného psa, obešel všechny místnosti, zkontroloval dveře a okna a vrátil se nahoru.

„Všechno je v pořádku,“ řekl jsem. „Nejspíš to byl jen vzduch v trubkách.“

„O čem to mluvíš?“ zeptala se Connie a posadila se na posteli.

„Nic se neděje. Žádní zloději tu nejsou.“

„Já přece neřekla o zlodějích ani slovo. Řekla jsem, že mi připadá, že naše manželství už je za zenitem. Asi bych od tebe chtěla odejít, Douglasi.“

Chvilí jsem zůstal sedět na kraji postele.

„No, hlavně že to nejsou zloději,“ poznamenal jsem nakonec. Ani jeden jsme se tomu neusmáli a ani jeden už jsme tu noc neusnuli.

2. douglas timothy petersen

Náš syn Albie by měl v říjnu odejít z domova a nedlouho po něm se k témuž chystá moje žena. Obojí spolu zdánlivě tak úzce souvisí, až se

nemůžu ubránit myšlence, že kdyby Albie propadl u zkoušek a musel opakovat, mohl nás třeba čekat další rok spokojeného manželství.

Ale než vám k tomu a k dalším událostem onoho léta řeknu trochu víc, měl bych povědět něco o sobě, vykreslit takřikajíc „portrét ve slovech“. Nebude to trvat dlouho, věřte mi. Jmenuji se Douglas Petersen a je mi čtyřiapadesát. Všimli jste si onoho záhadného „e“ v poslední slabice jména? Údajně je to skandinávské dědictví, připomínka jakéhosi prapradědečka, ovšem já sám v těch končinách jakživ nebyl a nic zajímavého vám o nich nepovím. O Skandinávčích se traduje, že jsou plavovlasí, pohlední, udatní a nemají zábrany; na mě neplatí jediná ze jmenovaných charakteristik. Jsem Angličan. Moji rodiče, oba již zesnulí, mě vychovali v Ipswichi. Otec byl lékař, matka učitelka přírodovědy. „Douglas“ je nostalgickou připomínkou jejího mladistvého okouzlení hollywoodským idolem Douglasem Fairbanksem, ale i tahle stopa je zavádějící a neměli byste se jí nechat zmýlit. V minulosti proběhly pokusy mluvit o mně jako o „Dougovi“, „Dougiem“ nebo „Doogiem“. Moje sestra Karen, samozvaná výhradní nositelka petersenovské „osobnosti“, mi říká „D“, „Dý“, „Děčko“ a „profesore D“, což by, jak tvrdí, byla moje vězeňská přezdívka, nicméně nic z toho se neujalo a zůstávám nadále Douglasem. Moje prostřední jméno zní shodou okolností Timothy, nicméně tohle jméno asi málokomu kdy posloužilo obzvlášť dobře. Douglas Timothy Petersen. Vzděláním biochemik.

Zevnějšek. Na začátku našeho vztahu, když moje žena cítila potřebu bez ustání mluvit o našich tvářích, osobnostech, o tom, co jeden na druhém milujeme, a tak podobně, jednou prohlásila, že můj obličej je „úplně normální“, a když viděla můj zklamaný výraz, rychle dodala, že mám „úžasné laskavé oči“, sám nevím, jak to myslela. A je to pravda, mám úplně normální obličej, oči možná „laskavé“, ale především hnědé, nejhnědší, jaké můžou být, standardně velký nos a úsměv, který svádí k zahazování fotografií. Co dodat? Jednou se u společenské večeře stočil hovor na téma „Kdo by tě hrál v tvém životopisném filmu?“ Ohromně jsme se při tom všichni nasmáli a padala jména nejrůznějších filmových hvězd a televizních celebrit. Connie, moji ženu, přirovnávali k jedné nepřilíš známé evropské herečce, a i když protestovala – „Ta je mnohem

krásnější a přitažlivější než já“ –, bylo znát, že jí to lichotí. Hráli jsme dál, jenže pak přišla řada na mě a rozhostilo se ticho. Hosté upíjeli víno a drbali se na bradě. Najednou jsme všichni začali vnímat hudbu v pozadí. Jak se zdálo, nepřipomínám žádnou slavnou nebo významnou osobnost v celé dlouhé historii lidstva, což nejspíš znamená, že jsem buď naprosto výjimečný, nebo právě naopak. „Dá si někdo sýr?“ ozvala se hostitelka, načež jsme spěšně přešli k porovnávání kladů Korsiky a Sicílie nebo něčemu podobnému.

Tak či onak, je mi čtyřiapadesát – neříkal jsem to už? – a mám syna Albieho zvaného Bílek, jehož vroucně miluji, ale který na mě občas nahlíží s tak čirým a soustředěným pohrdáním, že se smutkem a lítostí nezmůžu na slovo.

Čili malá rodina, skrovná, dalo by se říct, a jsem přesvědčený, že všichni čas od času litujeme, že není větší, že tu není někdo další, kdo by schytil aspoň pár ran místo nás. Měli jsme s Connie také dceru Jane, ale ta umřela krátce po narození.

3. parabola

Pokud vím, existuje všeobecně přijímaný názor, že do určitého bodu muži s věkem zrají do krásy. Pokud by to byla pravda, začínám právě na této parabole sestupovat. „Zkus vyživovací krémy!“ radila mi Connie, když jsme se seznámili, ale stejně dobře po mně mohla chtít, abych si dal potetovat krk, a tak mám dneska vinou své lehkomyšlnosti kůži jako Jabba Hutt. V tričku vypadám k popukání už pěkných pár let, ale ze zdravotních důvodů se snažím udržovat ve formě. Hlídám si, co jím, abych nedopadl jako můj otec, který umřel na infarkt dřív, než bylo nutné. Srdce se mu „v podstatě rozletělo na cucký“, jak pravil doktor – podle mého názoru s trochu morbidním gustem –, pročež se nepravdělně a neohrabaně věnuji běhu; není mi úplně jasné, co přitom dělat s rukama. Možná by bylo nejlepší dát je za záda. Svého času mě bavilo hrát s Connie badminton, i když se u toho nesmyslně hihňala a šaškovala, protože jí ta hra připadala „trochu dětinská“. Jde o vcelku rozšířený předsudek. Badminton

postrádá chvastounsky manažerskou údernost squashe i staromilskou romantiku tenisu, ale pořád je to nejrozšířenější raketový sport na světě a jeho mistři jsou špičkoví sportovci se zabíjäckými instinkty. „Badmintonový míček může letět rychlostí až tři sta padesát kilometrů za hodinu,“ říkával jsem Connie, když stála zlomená v pase u sítě. „A nesměj se!“ „Jenže má peří,“ odpovídala mi, „člověku je trapně po tom opřeném uzlíčku máchat raketou. Jako bychom chtěli umlátit nějakou nebohou pěnkavku,“ načež se znovu rozesmála.

Ještě něco? K padesátinám jsem od Connie dostal krásné závodní kolo a občas se na něm proháním v uličkách lemovaných stromořadími, pozoruji přírodní krásy a představuji si, co by s mým tělem udělala srážka s kamionem. K jednapadesátým narozeninám přibyla běžecká výbava, k dvaapadesátinám strojek na chloupky v nose a uších, přístroj, který mě nepřestává děsit i fascinovat zároveň, když se mi s potutelným pochechtáváním zakusuje do lebky jako miniaturní sekačka na trávu. Podtext všech těchto darů byl tentýž: nestůj na místě, snaž se nestárnout, nic není samozřejmé.

Nicméně jednou je to tak, jsem ve středním věku. Sedám si, když si mám natáhnout ponožky, hekám, když vstávám, a se sklíčující urputností sleduji svoji prostatu, zaseknutou jako vlašský ořech mezi půlkami. Vždycky jsem měl za to, že stárnutí je pomalý, plíživý jev, něco jako klouzání ledovce. Teď mi dochází, že to jde ráz naráz, jako když padá sníh ze střechy.

Naproti tomu moje žena mi ve svých dvaapadesáti připadá stejně přitažlivá jako v den, kdy jsme se poznali. Kdybych jí to řekl nahlas, odbyla by mě: „To je jen fráze, Douglasi. Nikomu se nelíbí vrásky a šedivé vlasy.“ A já bych na to odpověděl: „Ale mě ani jedno z toho nepřekvapuje. Co jsme se poznali, čekal jsem, že tě uvidím stárnout. Proč by mě to mělo trápit? Miluju tuhle tvář takovou, jaká je, ne tuhle tvář v osmaadvaceti, čtyřiatřiceti nebo třiačtyřiceti. Prostě tuhle tvář.“

Možná by se jí tohle vyznání líbilo, jenže já se nikdy neodhodlal říct ho nahlas. Vždycky jsem si myslel, že na to bude dost času, jenže teď, ve čtyři ráno, zatímco jsem seděl na kraji postele a už nenapínal uši kvůli zlodějům, jsem začal mít dojem, že je možná příliš pozdě.

„Jak dlouho už –?“

„Docela dlouho.“

„A kdy tedy chceš –?“

„Ještě nevím. Nějakou chvíli ještě ne, rozhodně ne, dokud bude Albie doma. Koncem léta. Na podzim, po novém roce?“

A pak konečně: „Můžu se zeptat proč?“

4. před C. a po C.

Aby tahle otázka a po ní následující odpověď dávaly smysl, možná bych měl osvětlit kontext. Instinktivně mi došlo, že se můj život hrozí rozpadnout na dvě části – před Connie a po Connie. Zkrátka, než se pustím do podrobného líčení událostí onoho léta, zřejmě by nebylo od věci popsat, jak jsme se poznali. Tohle je koneckonců příběh o lásce. Rozhodně v něm láska nemůže chybět.

5. moje léto lásky

„Osamělý“ je znepokojivé slovo, slovo, se kterým si neradno zahrávat. Vzbuzuje v lidech nepříjemné pocity, protože na sebe váže spousty dalších, explicitnějších přídavných jmen, například „smutný“ nebo „divný“. Vždycky jsem byl poměrně oblíbený, řekl bych, lidé mě uznávali a vážili si mě, ale mít málo nepřátel není totéž jako mít spousty přátel, a nemohu popřít, že jsem možná nebyl vyloženě „osamělý“, ale rozhodně samotářštější, než by mi bylo bývalo milé.

Pro většinu lidí představuje období mezi dvacítkou a třicítkou jakousi „čáru přílivu“ pospolitosti. Je to období, kdy nastupují na dobrodružnou plavbu do skutečného světa, hledají si zaměstnání, vedou aktivní a vzrušující společenský život, zamilovávají se, dovádějí na vlnách sexu a drog. Věděl jsem, že tohle všechno se kolem mě děje. Registroval jsem noční kluby, vernisáže v galeriích, klubové koncerty a vystoupení a demonstrace, neušla mi něčí kocovina nebo stejné oblečení dva dny za sebou,

polibky v metru a slzy v kantýně, ale sledoval jsem to všechno jako přes tvrzené sklo. Mám na mysli zejména konec osmdesátých let, což podle všeho bylo navzdory všem těžkostem a vřavě značně vzrušující období. Padaly zdi, přeneseně i doslova, tváře politiků se měnily. Nerad bych to nazýval revolucí nebo novým úsvitem – v Evropě a na Středním východě zuřily války a povstání, svět se zmítal v hospodářském chaosu –, ale přinejmenším visela ve vzduchu nepředvídatelnost, duch změny. Vzpomínám si, že v barevných přílohách novin se tehdy hodně psalo o Druhém létě lásky. V době toho prvního jsem byl ještě malý a během druhého jsem psal dizertaci na téma Interakce bílkovinné RNA a skládání bílkovin při translaci. „Jediná podezřelá substance, kterou v tomhle domě najdete,“ říkával jsem v laboratoři s oblibou, „je kyselina deoxyribonukleová.“ Nerad přiznávám, že můj vtip nikdy nevyvolal zasloužený ohlas.

Nicméně na konci dekády se evidentně děly věci, i když jinde a jiným lidem, a já mlčky dumal, jestli se něco změní i v mém životě a jak bych tomu mohl napomoci.

6. *drosophilla melanogaster*

Když jsem se stěhoval do Balhamu, Berlínská zeď ještě stála. Táhlo mi na třicet a byl jsem doktor biochemie s malým, napůl zařízeným, nestoudnou hypotékou zatíženým bytem stranou od hlavní třídy, vědec utopený v práci a záporném čistém jmění. Pracovní dny a většinu víkendů jsem trávil zkoumáním octomilky obecné, *Drosophilla melanogaster*, v rámci své první postdoktorandské práce zabývající se konkrétně užitím mutagenů v základním výzkumu evoluční biologie. V té době byl výzkum octomilky úžasně zajímavý, vyvíjeli jsme nástroje, jejichž pomocí by bylo možné číst a měnit genomy organismů, takže přinejmenším profesně, když už ne v osobní rovině, jsem zažíval něco jako zlatý věk.

Dneska na octomilku narazím leda na míse s ovocem. Pracuji v soukromém komerčním sektoru – „v ďábelské korporaci“, jak říká můj syn – jako vedoucí výzkumu a vývoje, což možná zní velkolepě, ale v praxi to znamená, že mě svoboda a nadšení základní vědy bohužel míjejí. Mám

v náplni práce takzvané organizační a strategické záležitosti, poskytujeme granty univerzitním výzkumným týmům, abychom co nejlépe využili jejich odbornost, vynalézavost a elán, ale všechno musí být „translační“ neboli prakticky využitelné. Moje práce mě baví, jsem v ní dobrý a pořád mám přístup do laboratoří, ale jsem teď placený za to, že koordinuji a vedu mladší lidi, kteří dělají práci, jakou jsem dřív dělával sám. Nejsem žádný korporátní netvor, prostě odvádím poctivou práci a vděčím jí za úspěch a zaopatření. Už mě ale nevzrušuje jako kdysi.

Protože to opravdu bylo vzrušující, pracovat nekonečné hodiny se skupinkou stejně zapálených, stejně posedlých lidí. Věda mě tehdy rozjařovala, připadala mi podnětná a důležitá. Pokusy na octomilkách vedly o dvacet let později k lékařskému pokroku, jaký jsme si neuměli ani představit, ale tehdy nás vedla čirá zvědavost, skoro až hravost. Prostě jsme se neskonale bavili a nijak nepřeháním, když řeknu, že jsem svůj obor miloval.

Tím netvrdím, že s ním nesouvisela i spousta otravné všední dřiny. Počítače byly primitivní a náladové, v podstatě jen o málo lepší obří kalkulačky, mnohem méně výkonné než telefon, co dneska nosím v kapse, a nacpat do nich data byl vyčerpávající nadlidský úkol. A i když má octomilka obecná coby pokusný organismus řadu nesporných výhod – plodnost, krátký rozmnožovací cyklus a výraznou morfologii –, rozhodně není nadaná žádnou obzvláštní osobitostí. Jednu jsme chovali jako mazlíčka v laboratorním insektáriu, měla vlastní sklenici s koberečkem a nábytečkem pro panenky a na konci životního cyklu jsme ji svědomitě nahrazovali jinou muškou. Určit pohlaví u octomilky není jen tak, a tak jsme jim všem říkali Bruce. Berte to jako typický příklad představy o humoru mezi biochemiky.

Bez podobných drobných rozptýlení bychom se neobešli, protože uspat roj octomilek a pak je jednu po druhé zkoumat a hledat pomocí jemného štětečku a mikroskopu nepatrné změny v pigmentaci oka nebo tvaru křídel je, upřímně řečeno, neskutečná nuda. Je to něco jako pustit se do olbřímí skládačky. Na začátku si říkáte „to bude zábava“, pustíte si rádio a uvaříte čaj, jenže záhy zjistíte, že těch kousíčků je strašně moc a skoro na všech je nebe.

Takže není divu, že jsem byl onoho pátečního večera příliš unavený, než abych šel na sestřin večírek. A nejen unavený, měl jsem i určité obavy, a to z řady dobrých důvodů.

7. dohazovačka

Obával jsem se sestřina kuchařského umění, jehož výsledkem bylo po každé jakési těstovinové potrubí s laciným sýrem, navrch zuhelnatělé a vespod doplněné podloudně číhajícím tuňákem nebo lojovitým mletým masem. Obával jsem se večírků obecně, a těch s večeří obzvlášť, protože mi vždycky připomínaly nemilosrdný gladiátorský souboj, ve kterém je nejduchaplnější, nejúspěšnější a nejhezčí ověnčen vavřínovým věncem, zatímco těla poražených bez povšimnutí krvácejí na podlaze. Nutnost vyždímat ze sebe za těchto okolností to nejlepší mě vždycky ochromovala a ochromuje mě dodnes, nicméně moje sestra mě neúnavně vhněla do arény znovu a znovu.

„Nemůžeš celý život sedět doma, Dý.“

„Já nesedím doma, skoro se tam ani nedostanu...“

„Dřepět v té příšerné díře úplně sám.“

„To není příšer... Já jsem naprosto spokojený, když jsem sám, Karen.“

„Nejsi spokojený! To zrovna! Jak bys mohl být spokojený, Dý? Nejsi spokojený! Prostě nejsi!“

A je pravda, že před oním únorovým večerem jsem si moc veselí neužil, rozhodně nebylo proč odpalovat ohňostroj a euforicky mávat pěstí ve vzduchu. Svoje kolegy jsem měl rád, oni měli rádi mě, ale v zásadě jsem od chvíle, kdy jsem se v sobotu odpoledne rozloučil se Stevem z ochranky, neřekl ani slovo až do pondělního rána, kdy jsem se slyšitelným lupnutím otevřel rty, abych mu popřál dobré ráno. „Víkend se poved, Douglasi?“ ptal se vždycky. „Nic zvláštního, Steve, nic zvláštního.“ Ale i tak, práce mě těšila a uspokojovala, jednou za měsíc jsem se v hospodě zúčastnil vědomostní soutěže, v pátek jsme s kolegy zašli na pivo, a jestli mě snad čas od času napadlo, zda to není málo – prosím vás, koho to nenapadá?